

Нашите гори

България е разположена в Югоизточната част на Европа и заема североизточната част на Балканския полуостров.

Тя е планинска страна, като горската ѝ площ заема приблизително 1/3 от територията ѝ.

България има равнително богата флора, съдържаща повече от 3000 вида висши растения.

Разпределението на различните растителни видове върху повърхността на България зависи преди всичко от орографията на страната.

Планинските вериги и масиви оказват влияние върху разпространението на растителността в страната.

България в далечното минало преди разпространението на човешката дейност е била покрита с непристъпни гори. Под влиянието на човека част от тях са били унищожени, а друга част превърнати в малоценни гори. От дървесните видове най-широко разпространение има широколистната дървесна растителност. Тя заема около 70% от общата площ на горските насаждения и 20% от площта е на иглолитните гори, като иглолистните насаждения са се увеличили през втората половина на XX век за сметка на слабо продуктивните широколистни гори, а сега те са повече от 30% за страната.

От широколистната дървесна растителност първо място заемат дъбовите гори.

Дъбовите гори в миналото са били използвани изключително за дърва за горене, паша и листников фураж за дребните животни в селското стопанство.

Голямо стопанско значение имат буковите гори. Те заемат 25% от площта на широколистните насаждения.

В географско отношение буковите гори са разпространени преди всичко в Стара планина по цялото ѝ продължение. Във вертикална посока ареалът на буковите насаждения е от 700м н.в. до 1700м н.в.

Преди да направим исторически преглед на развитието на Свогенското Държавно лесничество, трябва да кажем, че развитието на горското стопанство в страната може да се разгледа в три етапа от неговото развитие.

Първият етап започва от Освобождението на България от турско робство до Втората световна война.

Вторият етап е от 1945г. до 1990г.

Третият етап е от 1990г. до днес.

Свогенското Държавно лесничество в своето развитие обхваща трите етапа и ще ги разгледаме последователно в исторически аспект.

Първо нека отбележим, че сегашното Държавно лесничество изцяло съвпада с територията на община Своге и е разположено между западната част на централна Стара планина и Източна част на западна Стара планина по поречието на р.Искър обхващащо Искъркия пролом и природен парк Врачански Балкан.

На сегашната територия на Държавно лесничество Своге е била организирана секция по "Укрепване на пороиите и залесяването", която просъществувала около 36 години- от

1915 г. до 1951г. При окончателната национализация национализация на гсрите в страната през1951г. е създадено горско стопанство Своге. То е претърпяло много промени по отношение на територията. В 1980 г. то се обединява с горско стопанство Реброво.

След обединяването на двете стопанства площта му възлиза на 532,790 дка(в това число 340484 държавни гори),а обхваща 37 населени места в границите на общината.

Основната задача на горската политика е да се съдейства за по-пълното им използване .За изпълнението на тази задача се изисква лесничейството да се води на високо научно,организационно и техническо ниво.

В основните мероприятия за повишаване продуктивността на горите се смята залесяването с иглолистни и широколистни видове, реконструкцията на малоценни и нископродуктивни насаждения, подготовката за превръщане на издънковите насаждения в семенни,.....

Първият закон за горите е приет през 1983г.,но той не просъществува дълго. Така,че през първите години на ХХ век действа законът за горите приет от 1897г.По отношение на залесяването и възстановяването на горите по изкуствен начин има малки промени в сравнение с предишния. Основното е,че се поставя задача да се приведат в известност горите на княжество България и задълженията всяка околия да има гора най-малко 5% от своята територия,ако няма толкова, е длъжна да залеси недостигащата част. За тази цел всяко семейство трябва да залеси годишно по 0,5дка от негодните за земеделско ползване земи,а горското управление се задължава да осигури необходимия носадъчен материал. Ако се проследи развитието на работата по укрепването на пороищата и залесяването у нас ще се види,че нашата страна след петвековно робство,за по-малко от две десетилетия свободен живот и при липса на необходимите специалисти с висше и средно лесовъдско образование, бързо намира верния път за поставяне началото на залесяванията. По този начин влиза в числото на страните от Европа,които поставят началото на научнообоснованата борба с поройните стихии.

За родоначалник на укрепването на пороите и залесяването в Европа се приема Франция.

През 1904г. българското правителство отправя искане до френското правителство да изпрати един от най-добрите си специалисти, който да проучи положението в нашата страна и да направи предложение за мерките за организиране на службите по укрепване на пороите и залесяването. Френското правителство решава да изпрати Феликс Важли. Той пристига през 1905г. и започва работа през м.май същата година и работи 6 години в Казанлъшкото бюро за укрепване на пороите и залесяванията. Наред с работата му в Казанлък, той прави предложение и за изграждане на нови бюра по „Укрепване на пороите и залесяванията“ и създаване горски фиданки за залесяването.

От направените предложения е и създадено бюро за укрепване на пороите и залесяванията в Своге.

Както беше посочено по-горе управлението на горите в община Своге води началото си от организираната секция по „Укрепване на пороите и залесяванията“. Нейното създаване съвпада с Първата световна война и залесяванията са били малко и за тях няма сведения.

Причината е била: първо, че държавата е отделяла малко средства за тази дейност в горите; второ държавните гори са били по-малък процент от общинските и частните гори. Освен това населението трудно е възприемало залесените площи, защото те им пречели за развитието на животновъдството. Не на последно място са били и малкото специалисти по залесяванията и укрепване на пороите.

Независимо от всичко се създават залесявания в местността Тресковец в с.Бов.Тък трябва да посочим, че местното население е обезщетено и изселено в други райони на страната. Направените залесявания и укрепителни съоръжения са помогнали да спре ерозията в този район. Друг обект е местността Върли дол в с. Лесковдол. Трети обект е местността Селски дол в с.Луково, където са направени укрепителни съоръжения. Тук са идвали студентите от Висшия лесотехнически институт на производствена практика по ерозия.

Имало е и други по малки площи залесени до 1945г. Залесяванията в този период са били главно в общинските гори.

С изменение на закона за горите през 1950г. се приключи цялостната и пълна национализация на горите в страната, ликвидира се изцяло частната собственост върху тях и се създаде единен държавен горски фонд. Установено бе изключителното право на държавата като стопанин и ползвател на горското богатство в страната.

Създадох се благоприятни условия за правилното устройване, стопанисване, ползване и опазване на горите, за увеличаване на тяхната продуктивност и за подобряване на почвозащитните, охранителните и украсните им функции.

В закона бе отразена и грижата на държавата за задоволяване нуждите на населението с дървени материали. Предвидено бе нуждите на местното население да бъдат задоволявани с дървен материал, дърва за огрев, листников фураж и паша на добитъка с предимство в рамките на стопанския план на държавата.

За обезпечаване на кадри с висше и средно образование, Министерския съвет задължава Комитет за наука, изкуство и култура и Селскостопанската академия да осигуряват по 100-120 инженери по горско стопанство и зелено градско строителство.

Предвидени са мерки за преобразуване горските у-ща в Боровец, Своге, Горен чифлик и Берковица в горски училища двегодишен срок на обучение с годишен прием общо 200 младежи и девойки.

Създават се условия за мащабни залесявания в ерозирани терени, във водоборите на язовирите, в ерозираните терени на селското стопанство.

Залесяванията правят и край канали, речни корита и пътищата.

Наред с отпуснатите средства от държавата за изпълнение на леокълтърните мероприятия, голяма част от дейностите са извършвани с безплатен труд на ученици, студенти и местното население.

Като пример можем да посочим, че през пролетта на 1948г. в Своге се организира първата околийска залесителна бригада. В нея участват 200 младежи и девойки от целия Свогенски район. За едномесечна работа те а залесили всички горски площи над квартал Дренов.

През 1951г. с постановление се създава Управление на горското стопанство към Министерския съвет, на което се възлагат специални задачи по залесяванията и борбата с ерозията. Управлението на горското стопанство прави 10-годишен план(1951-1963г.) за усвояване на всички ерозиранни терени. Наред с мащабните залесявания се допускат и някои грешки при избора на дървесните видове.

След 1963г. залесяванията продължават, но се правят научни разработки за место растенията на дървесните видове, изложение на терена, дълбочина на почвата и др. Голямо внимание се отделя на изпълнението на противоерозните мероприятия във водосборните басейни и специални озеленителни, укрепителни обекти.

С научно обосноваване на задачите се взимат специфичните особености на отделните горски стопанства и продължава ентузиазма на специалистите и работническите колективи за възстановяване на горското богатство в страната.

В Свогенското горско стопанство са провеждани всички мероприятия по залесяване и отглеждане на залеените площи, провеждат се много мероприятия и за укрепване на ерозираните терени.

След 1970г. продължават залесяванията на голи терени, реконструкцията на малоценни гори. Създават се много топови насаждения по поречието на реките. Годишният обем е около 6500 дка

.....

В 1989/90г. в отчета за залесяванията в Свогенското горско стопанство са 4400 дка. Терените (площите) за залесяване намаляват, намалява и обема й.

Към 90-те години XX век стана преломен момент и началото на пазарната икономика и демократичното устройство на обществото в целия социалистически лагер.

След 45 години на социалистическа власт, отново се установяват демократичните форми на управление, постепенно се установява и частна собственост. Тези структурни, икономически и политически кризи засегнаха и горското стопанство и са свързани с намаляване на инвестициите за залесяване и охрана на горите.

Потреблението на дървесина намалява поради закриването на дървообработващите и мебелните предприятия. Остава въпросът за износа на обли дървени материали, а не на готова продукция.

С така посочените видове собственост се отразява негативно за изпълнение на поставените стопански задачи лесоустройствените проекти в Държавното лесничество.

Средногодишният добив на дървесина от 1995 до 2004г. възлиза на 6632куб.м., а добива на дърва е 16368 куб. м.

Добитите дърва за огрев са предназначени предимно за задоволяване на нуждите на местното население.

По лесоустройствения проект за десетилетието е предвидено ползване 607600 куб. м стояща маса, което е добито 270878 куб.м. Изпълнението е 44,6%, което незадоволително. Причините за неизпълнението са:

Отделянето на общинските, частните, религиозните и на юридическите лица гори от държавния горски фонд и спиране на сечта в тях. По същата причина общия обем на лесокултурните мероприятия е изпълнен на 18%. Причината както посочихме е отделянето на общинските и частните гори. На второ място са малкото

капиталовложения от страна на държавата за залесяване и охрана на горите.

От приомите за изпълнение на стопанските задачи, може да се приеме отдавна готвения проектозакон за горите.

Считам че, той ще реши някои негативни проблеми на сега действащия закон.

След приемане закона за възстановяване на общинските, частните и религиозните гори се наложи да има и нови принципи при организиране на стопанската дейност в горското стопанство.

Търсеха се нови форми за стопанисване на дърводобива и лесокултурната дейност.

Постепенно белезите на строго централизирано планиране и отчетност по натурални и икономически показатели намаляват. Заплащането на тръда по установените норми и разценки отстъпва място на свободно договаряне с работническите бригади. Това води до различни форми на заплащане.

Различно е използването на техниката в горските стопанства. Много лесничейства предоставят техниката на бригадите. Започва и разпродажбата на техниката.

Добитите материали се реализират на свободна разпродажба.

Законът от 1997г. е първият, в който не е посочен стопанският начин на дърводобива в общинките и частните гори.

Всичко това наложи създадените държавните фирми да се трансформират в частни фирми.

Частните фирми закупуват предоставения от лесничествата леосечен фонд. Те организират отичането, извозването и разпродажба на дървените материали. По този начин цялата печалба остава в частните фирми. Има и негативни явления, като отсичане на немаркирани дървета с хубава дървесина. Отавят се маркирани дървета с некачествена дървесина. Не се поддържа пътната горска мрежа и много въпроси със стопанисването на горските насаждения.

Прилаганата системата води до ограничаване на стопанската инициатива на лесничествата в търсене на допълнителни средства за по-ефективно използване предоставените им гори и дръги земи от горския фонд.

Със закона за държавния бюджет за 2000г. извънбюджетния фонд „Българска гора” е ликвидиран, а той е главният източник на финансиране на лесокълтърните мероприятия и строителството на горски пътища.

За да се решават по-добре стопанските въпроси, финансовата горска политика трябва да бъде насочена в следните направления: да се увеличават разходите за лесокултурна дейност, и строителството на горски пътища. За разходите с инвестиционно значение, като реконструкция на нископродуктните насаждения, създаване на нови гори и изпълнение на проекти за борба с ерозията, нужните капиталовложения да се осигуряват от държавата, общините и заинтересовани лица, съобразно структурата на собствеността.

Ето това са нашите гори в община Своге. Ще станат още по-хубави, ако общината стане координатор за набирание на капитални вложения за горепосочените дейности в лесничеството.

Успоредно с това общината да осигури терени около селища за лесопаркове за отдих на местното население и идващите туристи за посещение на съществуващите исторически места. Лесничеството да осигъри посадачен материал и да засади тези терени с различни дървесни видове. По такъв начин Свогенския район ще стане по привлекателен за туристи.

Сега на територията на лесничеството има няколко забележителни обекти, като:

Лакатнишки кали

Тресковец

Пещерите темната дупка и Елата

Водопад „Синия вир” и „Скакля”

Манастира „Седемте престола”

От тези обекти могат да се предложат различни туристически преходи.

Така например един туристически маршрут може да бъде :Лакатник,хижа Търсеная,връх .....

В заключение трябва да подчертаем,че горското стопанство както и другите отрасли на материалното производство в периода на прехода трябва активно да участва в подготовката както на икономическата така и в социалната сфера на обществото. Ж тази сфера на действие особено е мястото на горите от една страна да увеличават продуктивността на горските ресурси за задоволяване потребностите на общината,а от друга да осигуряват обслужването на населението с косвени потребности(туризъм,лечение).

Прилагането на икономическите методи за възпроизводство и стопанисване на горските ресурси при фирмената организация ще позволи да се търсят най-ефективните форми за интензификация на горкостопанското производство,ако

искаме горите да играят важна роля в почистването на въздушния басейн от замърсяване във всички населени места и задоволяване на населението на общината с дървесина и други продукти от горския фонд.